

SZURCSIK JÓZSEF

Gaál József Persona Umbra című kiállítása elé

Művészet

Olyan kevés kell ahhoz, hogy megteljen a lélek, és olyan sok, hogy még elégnék se tűnjön.

Bitang világ ez – mondom, és könnyen, mert minden észlelésem a saját szűrőmon árad, folyik keresztül, vagy fennakad, mint egy hordalékdarab, vagy éppen egy aprócska kincs, egy arany szemcse.

Nehezen szelektálok, mert nem tudok (vagy nem akarok?) dönteni.

Képtelen vagyok ítélni jó és rossz felett, a különbségek elbizonytalanítanak, a bizonytalanság pedig olykor bele nyomkodik a sárba, a kövezet hajszálereibe, az összetömördött súlyos, mérhetetlen magmába, amiben a folyékony vérem cseppjei robbannak egyenként, majd egyszerre csak szilárdulni kezdenek, mint fossziliák egy időtlen iszap üledékben, mielőtt megkövülnek.

Gyáván vakolom arcomat a fejemre úgy, hogy nem is értem, miért teszem.

Belebújok önmagam tokjába, testet öltök.

Mozdulnék, de már az idő megállt itt nekem, örökké tart már az utolsó pillanat is, az univerzum pedig szűk skatulya, amelybe mákszemnyi hamu, annyi sem fér meg belőlem.

Kegyetlen impresszió – mondom magamban, pedig maroknyi por vagyok csupán, széles szőrecsettel belesöpörve egy konzervdobozféleségbe, félig sem megtöltve azt.

Na, jó, mondom, így van ez, ha nem lenne máshogy.

De máshogy éppen csak amúgy volna, ha éppen nem így lenne.

Erre fel, jön egy Persona Umbra, szemben velem megáll és megszólít:

– Tudom, egyedül jöttél és mindig egyedül leszel.

Nem magány ez, csak egy fontos bizonyíték a létezés – nem létezés örök viadalára. Egyedül jössz, egyedül vagy, egyedül méész.

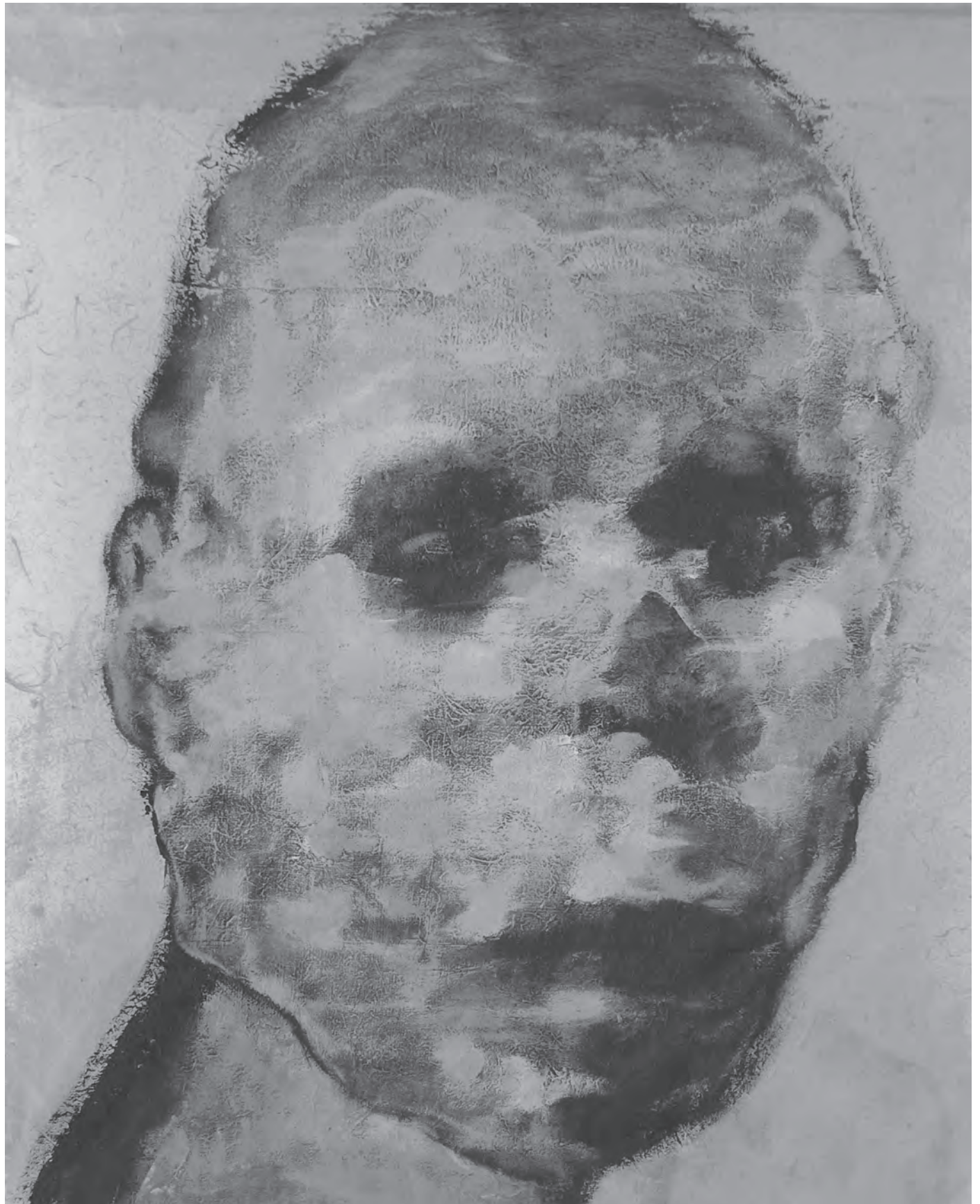
*Persona Umbra, Arc I.,
2016, akril, rizspapír,
105 × 90 cm*

SZURCSIK JÓZSEF (1959, Budapest) képzőművész a Magyar Képzőművészeti Főiskola sokszorosító grafika szakán diplomázott. 2014-től a Magyar Képzőművészeti Egyetem oktatási rektorhelyettese, 2015-től a Grafika Tanszék vezetője. Egyéni kiállításai voltak Szófiától Helsinkin át New Yorkig. Munkácsy-díjas.

GAÁL JÓZSEF (1960, Tahitótfalu) képzőművész a Magyar Képzőművészeti Főiskolán diplomázott, 1993-tól a Magyar Képzőművészeti Egyetemen tanít, jelenleg a Festő Tanszék docense. Írói, kritikai tevékenységet is folytat. Egyebek mellett Munkácsy-, Csohány Kálmán-, Palládium, Supka Magdolna-díjas.

Ami marad utánad, az pedig nem a tiéd, nem te vagy, csak sár, könnyek és vér.

Igaza lehet.
Nehéz szeretnem az igazságot.
Hát akkor kérdezek én is a Persona Umbrától:
– Nem értem, hogy miként lehetne, vagy kell-e az Élet megismerése által eljutni bárhová is.

Persona Umbra, Arc II.,
2016, akril, rizspapír,
105 × 90 cm

Pneuma Persona
tanulmány, 2015, olaj,
karton, 70 × 50 cm

Nem tudom, hogy igazából miért fontos a megismerhetetlen és megfejthetetlen felkutatása, miért olyan nagyon kell akarni tudni, ami nem tudható?

Miért keresi az ember a mindent tudás varázsdobozát, az öröklét romantikájában való feloldódást varázsütésre, miért érzünk olthatatlan vágyat ezek megszerzésére és birtoklására?

47

Persona Umbra, Corpo I.,
2016, akril, rizspapír,
170 × 90 cm

De ő nem nekem válaszol.
A Persona sajtó lelkében, valahol nagyon a természet-valóság mögött egy lóhosszal, ott ücsörög az igazság.
Azt mondja a Persona:
– Folyton megbök az igazság, nyomogat meg szólongat, aszondja: nem úgy van ám, ahogy mondd.

Transhuman Fetish III.,
2012, fa, bőr, vas,
48 × 32 × 22 cm

Én meg azt szoktam válaszolni, hogy dehogynem, én tudom igazán, én mondom, nem te, ezek az én szavaim, nem másé.

Ő meg csak bökdös, meg nyomogat, olyan ez, mintha nem férne meg a bőrömben.

Pedig elég tágas a testem mindkettőnknek, nem tudom megérteni, miért akar még többet belőlem...

Azt mondja az igazság:

Úgy csinálsz, mintha ember lennél?

Mi értelme annak?

Hát – mondom erre én a Personának.

– Nem baj, ha van úgy, hogy az igazság diktálgat. Nem baj, ha bökdös, meg szólongat. Onnan ismerni meg a valódi művészetet is, hogy nem hazudik. Ezért aztán nem is szolgál semmiféle ideológiát, nem enged semmiféle csábításnak, nem rafinálgat, nem alakoskodik, nem tolakodik és nem akar különös praktikákkal behálózni csavaros érdekek szolgálatában senkit sem.

Az igazi művészet lehet szép, lehet csúnya, lehet szórakoztató és nem szórakoztató, lehet akármilyen, csak éppen hazug nem lehet.

A hazugság vastag falú, áthatolhatatlan lélekbörtön, amit mindenki saját maga köré építhet földi élete során. Egy nyomasztó, egyszemélyes, hideg és fájdalmasan sötét verem tulajdonképpen.

Nincs lélek, amelyik ne sérülne, vagy ne szakadna bele a hazugság terhébe. Tévedés ne essék, sosem másoknak hazudunk, hanem csakis és kizárólag magunkat tiszteljük meg ezzel a létmódszertani eljárással, az önpusztítás nemesnek nem mondható eszközzével.

– Emelkedj el egy keveset önmagadtól, kérlek – mondja a Persona Umbra, az időben időtlen, követhetetlen lényábránd, ő a minden lelkek örök vívódásának testi vetülete, a három, négy, öt dimenzióban, sőt az összesben. Nem mondja, de tudom, hogy Persona Umbra nem egy lény, hanem mind együtt – a létezhetetlen múltban, az emlékfelhők mozdulatlanak tűnő, ám folyamatos változá-

sában öltének testet sosem volt alakjai, amelyek sem hittel, sem szeretettel nem formálhatóak valódivá. Hacsak nincs egy grafikus – szobrász és festő, egy hangosan dűnnyögő performer, aki képes a művészet nyelvén új hangon szólni, építve egy új

Transhuman Fetish VII.,
2012, fa, bőr, vas,
43 × 29 × 27 cm

Transhuman Fetish VI.,
2012, fa, bőr, vas,
47 × 28 × 23 cm

nyelvtant egy új nyelvhez, új karaktert artikulálva, új szabályokat kikiáltani, amely szabályok rögvest meg is tagadják önmagukat.

Nem fél megragadni az igazságot, szembesíteni a valósággal, feltenni a kérdést, hogy miért lehetséges az, hogy minden valódi dolog csak akkor valódi, ha egyfajta tudatformában

Persona Umbra, Corpo II.,
2016, akril, rizspapír,
170 × 90 cm

nyoma lehet a létezésben, ami legalább annyira kétséges, hogy létező, mint a valóság maga.

Ha minden tényleg a szubjektum által érzékelhető csak, és pontosan addig tart, amíg a befogadó biológiailag létezik, akkor az idea, a gondolat, az érzelem, a tudat és a valóság között miért megfoghatatlan az egység, idővel pedig miért mulandó mindez véglegesen?

A Persona Umbra jól emlékezik a nemlétezés végtelennek tűnő, a földi életet megelőző szakaszára (amiben mindannyiunknak részünk volt születésünk előtt egyébként).

Ő tudja, hogy az árnyékvilág megtapasztalása a fény hatásának köszönhetően választás kérdése csupán. (Legalábbis, ha nem csak optikai jelenségeként próbáljuk leírni a dolgot.) Merthogy lelki jelenség vagy tudatállapot, gondolkodásmód és életforma lesz azok számára, akik az árnyékba foglalt világot egyszer is igazán megérintették.

Nyüzsgő, göndörködve ficánkoló, kicsinyke lények kígyósokasága egy hordóban, amelyre a Vezúv forró hamuja hull.

Óvatosan körbeforgatja az elpusztult és újjáformált világokat, nagy robajjal mégis az ég szakad le rájuk. Az elviselhetetlen, csípős hamugözből fuldokolva röppennének tovább a lelkeik, de már ők csak egy lehelet, egy sóhaj, amiből éppen ébredszünk lassan-lassan mindannyian.

Gaál József teleírta Persona Umbra alakját az ember fájdalomával, küzdelmével, örömeiben és az igazság bódu-

50

Intrika, 2015, tus, papír,
40 × 30 cm

Persona Umbra, Corpo III.,
2016, akril, rizspapír,
170 × 90 cm

latában. Csillapíthatatlan szédülésben igyekszik megkerülni a földet, aztán minden csillagot és bolygót az Univerzumban.

Persona így átéli önmaga létének értetetlen lehetetlenségét.

Önmagát megrágva és kiköpve, sárlényében ő a humusz és az eső vize is egyben, egy őselem, megégve és megfagyva, újra és újra megtépve, megcsonkítva, szeretve-átölelve, aggódva-féltve, cirógatva, akarva és nem akarva, megtartva, betakarva, megölelve, el nem engedve, eleresztve, megtagadva, elfelejtve, megértve és nem értve, hogy mért nem értve, félelmekkel csordulásig, zokogva és szeretve, szeretve és vég nélkül szeretve.

Gaál József művészetében az ember legősibb, még a társadalmak kialakulásának megelőző korszakáig, ősi sejtállapotokig visszanyúlva, mondhatnám azt is, hogy a fény születéséig igyekszik elérni, megérteni a világ jelenségeit. Egyedi kutatásait, tanulságait pedig, ha kell, domesztikálja is a lélek és a művészet együttes értékeinek felmutatásával.

Gaál József számára nem létezik rossz vagy jó, csúnya vagy szép.

Számára igaz létezik és valóság.

(A lét és nemlét valóságos igazsága ez tulajdonképpen.)

Gaál József *Persona Umbrája* ismét megszólít: – Az ember miért feledkezik meg természetes, biológiai lényegéről? A madarak teszik a dolgukat, ügyet sem vetnek az emberek társadalmaira. Nem törődnek politikával, gazdagsággal, országhatárokkal, kormányokkal.

Mi az az erő, ami eltérít az eredendő szabadságunk megélésének alapvető lehetőségétől?

Miért is tesszük ezt magunkkal tulajdonképpen?

Miért nem merünk szembenézni egymással és jót mondani egymásnak?

Miért csak az árnyaink igazságát látjuk meg, ha eljön az idő?

Megköszönöm a kérdéseket.

Megköszönöm Persona Umbrát is, mert nélküle nem lenne ugyanaz ez a világ.

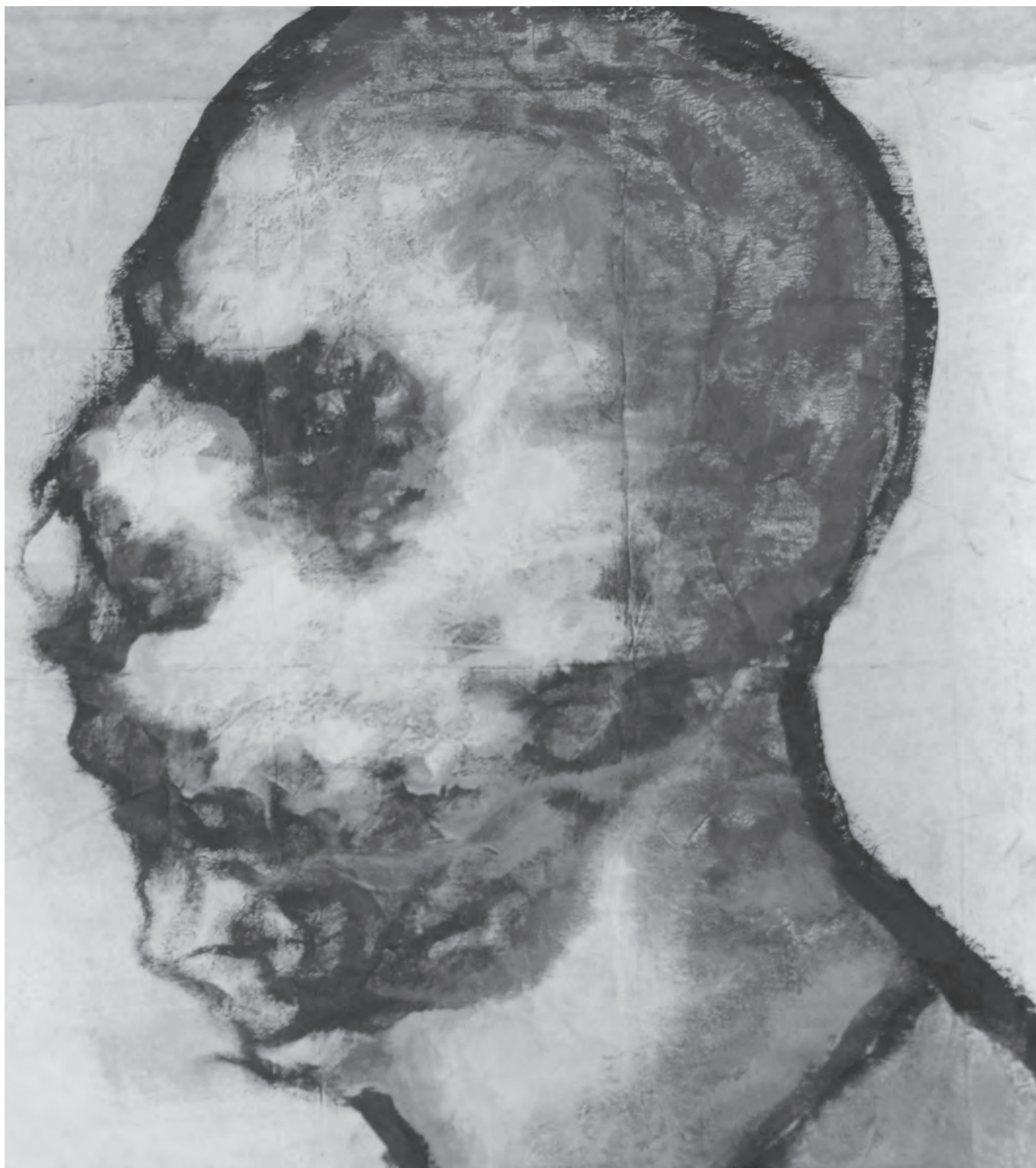
Valami lenne, de nem ugyanez: Összevontan koncentrált energiaegység, tevékeny dinamizmus, robogó automatiz-

mus, ismétlődő error, újraindítás, sejtszáguldás, szempillantás, földi dolgok.

Ha nem vigyázunk, a létezés a létnélküli végtelen világburok tetején ér majd minket egy valódi álomszigeten, ahonnan két lábbal a földre igyekszik majd valamelyikünk napozni kicsit, mert már megint csak tavasz van és még csak ki sem mozdultunk egy kicsikét sem a műteremből.

Transhuman Fetish II,
2012, fa, bőr, vas,
38 × 30 × 25 cm

Transhuman Fetish IV,
2012, fa, bőr, vas,
47 × 36 × 29 cm

Persona Umbra, Arc III.,
2016, akril, rizspapír,
105 × 90 cm